

การบูชา

บทประพันธ์

พ.อ. บิน มุทกัณฑ์

ก
๑๑๑

พิมพ์เป็นบรรณาการในงานฌาปนกิจศพ
คุณหญิงผาด วิศาลบรรณกิจ
ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

พิมพ์ อ. มุทกัณฑ์

การบูชา

บทประพันธ์

พ.อ. ปิ่น มุกขนัด

พลอากาศเอก หรรณ ทงสกุล
มอบให้ห้องสมุดรัฐสภา

พิมพ์เป็นบรรณาการในงานฉาปนกิจศพ

คุณหญิงผาด วิศาลบรรณกิจ

ณ ฉาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

ค่านาเรื่อง

การบูชา เป็นพิธีกรรมทางศาสนา มีมานานและ
จะมีต่อไปอีกไม่มีเวลาจำกัด และเป็นที่น่าสังเกตว่าพิธี
มีมาในศาสนาต่าง ๆ ทุกศาสนา และทุกถัทธิ เรื่องที่มี
มานานและมีกันทั่วไปอย่างยาวนาน ๆ ก็มักจะเลือน คือ
มีเข้าใจไปต่าง ๆ แม้แต่ในพระพุทธศาสนาของเราก็
เหมือนกัน บางคนก็คิดจะเลิกทำการบูชาเสีย เพราะ
เห็นว่าเป็นเรื่องงมงาย แต่บางคนก็คิดว่าเพียงจุดธูปจุด
เทียนไว้หน้าทบุซาก็เป็นบุญนิกหนาแล้ว เพื่อปรับความ
เข้าใจซึ่งแตกต่างกันให้เข้าสู่วรรณร้อย ข้าพเจ้าจึงเขียน
เรื่องหัวใจในชุดมงคลชีวิต

การทานเจ้าภาพงานฌาปนกิจศพคุณหญิงวิศาล-
บรรณกิจ ขอพิมพ์เรื่องน้เผยแพร่เป็นวิทยาทาน ในงาน
ครั้งนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้รับ
อยู่บ้าง

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนกุศลแก่ท่านผู้วาย
ชนม์ด้วย.

บ้านสุกัณฑ์
๑๐ ซอยจรรยา南街
สามเสนใน คูสิต
พระนคร

พ. อ. ธีระ มงคลพิศ

๑๖ สิงหาคม ๒๕๐๕

คำปรารภ

การที่คุณแม่จากตึกไป ถึงแม้ว่าจะเป็นไปตามกฎกรรมตา อันเป็นเหตุสุดวิสัยที่ตึกมีอาจจะเห็นยว้งท่านไว้ได้อีก แต่ประการใดก็ตาม แต่ตึกก็รู้สึกว้าเหวใจอาดัยถึง ในเมื่อชาติคุณแม่ เพราะว่าหลังจากมรณกรรมของคุณพ่อแล้ว คุณแม่ก็ได้อยู่เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของตึก ๆ โดยตลอดมา เป็นเวลาดัง ๓๘ ปี พระคุณอันยิ่งใหญ่ทั้งนี้ จะอยู่ในความทรงจำตลอดไป อย่างมิรู้ลืม

ในงานฌาปนกิจศพคุณแม่ นอกจากการบำเพ็ญกุศลอื่น ๆ ที่ตึก, หาดาน, และท่านที่เคารพได้ร่วมกันบำเพ็ญอุทิศให้คุณแม่แล้ว ตึกเห็นสมควรจะจัดพิมพ์หนังสือความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นบรรณาการดั่งเดิมหนึ่ง เพราะโดยปกติแล้วคุณแม่เป็นผู้ที่ฝักใฝ่อยู่ในธรรมะแห่งพระพุทธศาสนา และหาโอกาสบำเพ็ญบุญกุศลอยู่เสมอ

การจัดทำหนังสือนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านพันเอก บิน มุทกนัต ได้กรุณาให้บทประพันธ์ของ
ท่านเรื่องการบูชา และอนุมัติให้จัดพิมพ์ได้ตามประสงค์
จึงขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ด้วยเดชแห่งกุศลผลบุญที่คุณแม่ได้บำเพ็ญตลอด
มา กอปรทั้งกุศลเจตนาอัน จึงเป็นผลดีให้คุณแม่ประสบ
แต่ความสงบสุข ในสัจคติ ณ สัมปรายภพนี้ จงทุก
ประการ

จากลูก

คุณหญิงผาด วิชาลบรรณกิจ

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๒๕

มรณะ พ.ศ. ๒๕๐๔

ประวัติ

คุณหญิงวิศาลบรรณกิจ (ผาด ตำริกบุตร) เกิดเมื่อวันอังคาร เดือนยี่ ปีมะเมีย ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๒๕ ที่บ้านปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นธิดาคนเดียวของนายศิษฏ์ (แพทย์แผนโบราณ) และนางพุดอย

ต่อมาได้ย้ายจากปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ มาอยู่ที่บ้านถนนบ้านตะนาว จังหวัดพระนคร เมื่อวัยอันสมควร ก็ได้เข้าเรียนหนังสือไทย และฝึกหัดวิชาการช่างทำทอง จนนับได้ว่าเป็นช่างทองที่มีฝีมือคนหนึ่ง ในสมัยนั้น

เมื่ออายุได้ ๒๓ ปี ก็ได้ทำการสมรสกับนายแย้ม ตำริกบุตร รัชมหาราชอยู่ในกระทรวงคมนาคม ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยาวิศาลบรรณกิจ ผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงคมนาคม มีบุตรธิดา ๕ คนคือ

๑. นางวิชาญศรจร (สิต ทิวานนท์)

๒. นายถวัลย์ดี ตำริกบุตร

๓. นางสร้อยทอง สุนทรนันท์
๔. นางมิ่งพรรณ สุวรรณปาด
๕. ร.ท. อัมพร ตำริกบุตร

คุณหญิงวิศาตบรรณกิจ บัณฑิตด้วยโรคนครา
ถึงแก่กรรมด้วยความสงบ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ.
๒๕๐๔ ณ บ้านเลขที่ ๘ ซอยเวียงพวงค์ ถนนปฏิพัทธ์
จังหวัดพระนคร คำนวณอายุได้ ๘๐ ปี

การบูชา

(ความบางตอนจากมงคลชีวิต)

ลิขสิทธิ์ของผู้เรียบเรียง

คำว่า บูชา ในมงคลขอนี้มีความหมายเพียงใดได้
ค้นคว้าเรื่องต่างๆ ที่พระอรรถกถาจารย์^๕ ให้ไว้เป็นตัวอย่าง
แล้วจับเอาความหมายจากเรื่องนั้น ๆ ออกมาตั้งเป็นข้อ
ปฏิบัติ เมื่อค้นคว้าสอบค้นดูแล้ว พอจะสรุปได้ว่า
การบูชาในมงคลขอนี้หมายถึงการปฏิบัติ ๓ อย่าง คือ

๑. บัณฑิต ^๕ หะ	ยกย่อง
๒. ลักการะ	บูชาด้วยสิ่งของ
และ ๓. สัมมานะ	นับถือ

บัคคัณหะ ลักการะ และ สัมมานะ ตามอย่าง
นี้เป็นลักษณะของการบูชา

๑. พระอรรถกถาจารย์	หมายถึงพระอาจารย์ผู้
อธิบายพระไตรปิฎก	ซึ่งเป็นอาจารย์ในยุคก่อน

บูชาแบบปักคั่นหะ

ปักคั่นหะ แปลว่ายกย่อง ได้แก่การเชิดชู
 เทิดทูน ถิ่นบัตนุน ตรงกับที่เราพูดกันทุกวันนี้ว่าเชียร์
 เราถิ่นบัตนุนใครหรือเชียร์ใคร ก็หมายความว่าเราบูชา
 คนนั้น ในการเดือกคนจะเป็นการเดือกการผู้แทนฯ หรือ
 เดือกหัวหน้า เดือกกรรมการ เดือกให้รับยศ เดือกให้
 รับบำเหน็จ ซึ่งเป็นลักษณะของการยกย่อง เป็นลักษณะ
 หนึ่งของการบูชาเหมือนกัน เพราะการเดือกนั้นแต่คงว่า
 ผู้เดือกเห็นดีเห็นชอบเทิดทูนเขา บูชาอย่างนั้นเป็นการบูชา
 แบบปักคั่นหะ คือบูชาด้วยการยกย่อง การที่ค้ำถุนิก
 ทำการสดุดีสรรเสริญคุณของ พระค้ำถุนิกหรือพระผู้เป็น
 เจ้าเป็นใหญ่ในค้ำถุนิกของตน ก็เป็นการบูชาแบบ
 เหมือนกัน

เท่านี้ท่านจะเห็นได้บ้างแล้วว่า การบูชาอันไม่
 เฉพาะการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนเท่านั้น บูชาไม่มีธูป
 มีเทียนก็ได้ ที่จริงชาวบ้านเราก็อาศัยอยู่แต่เหมือนกัน
 อย่างเช่นหนุ่ม ๆ สาว ๆ รักกัน แต่จะฝ่ายก็ชอบพัว

รึกว่า “ เธอเป็นยอดบูชาของพี่--- ” หรือไม่ก็
 “ ชีวิตนี้หนูจะขอบูชาคุณคนเดียว ” และคำอื่น ๆ
 ทำนองเดียวกันนี้ คำว่า “ บูชา ” ที่เขารู้ว่าท่านเข้าใจ
 ว่าอย่างไร เขาจะรูปเทียบบูชาคนรักอย่างไร? เปล่า
 เลย ไม่มีใครที่ไปหาคนรักแล้วขอรูปเทียบไปบูชา
 ด้วย แต่บูชาที่ความหมายถึงว่า เขาได้มอบตัวมอบใจไว้
 กับคนที่เขาบูชาเท่านั้น ดังนั้นพูดเช่นนั้นนับว่าตรงกับ
 ความหมายของการบูชาอย่างยิ่ง คือตรงกับกรบูชาแบบ
 บัณฑิตพระ

พ่อหนุ่มเล็กเล็ก

ในคัมภีร์มงคลที่ป็นนี้ คอนอธิบายความหมายของ
 การบูชา ท่านยกนิทานเรื่องหนึ่งมาประกอบคำอธิบาย
 ทำให้เราเห็นเจตนารมณ์ ของท่านผู้ อธิบาย ความ หมาย
 ของการบูชาว่าทำอย่างไร นิทานนั้นชื่อว่า --

ในสำนักของท่านอาจารย์ทีสาปาโมกข์ เมือง
 คักกะสีดา มีเด็กหนุ่มมามอบตัวเป็นศิษย์อยู่เป็นจำนวน

หลายร้อยคน เด็กเหล่านี้เรียนวิชาต่าง ๆ กันตามแต่
 ความสมัครใจของตน บ้างก็เรียนศิลปะ บ้างก็เรียน
 วิทยาศาสตร์ตามอัธยาศัย ในบรรดาเด็กหนุ่ม
 เหล่านี้ มีอยู่คนหนึ่งนิสัยค่อนข้างจะเกเร เชื้อชื่อตัณฐัพ
 พื่อหนุ่มผู้นี้เลิกเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เฉพาะอย่างยิ่ง
 มนต์เด็กดีตัวตายแถวให้คนขับ มนต์ประเภทนี้โดย
 ปกติแล้วจะต้องเรียกศอบกันไว้สองทาง เรียนทั้งมนต์
 เด็กให้พ้น เรียนทั้งมนต์เด็กให้ตาย เรียกว่าเรียนผูก
 แถวของเรียนแก่ แต่ตัณฐัพเรียนไว้แถวเพียงฝ่ายเดียว
 คือมนต์เด็กให้พ้น อีกอย่างหนึ่งยังไม่ได้เรียน

ครั้นอยู่มาวันหนึ่ง ตัณฐัพแวะเพื่อน ๆ คอเดียวกัน
 กันได้เข้าป่าหาฟัน อันเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของพวก
 คิษย์ในสมัยนั้น ครั้นเข้าไปถึงกลางดงใหญ่ ก็ไปเจอ
 เต่าตายเข้าตัวหนึ่ง ตัณฐัพเอี้ยวตัวอ้างตัวเองขึ้นมา —
 “————เข้าเสกพรวดเดี่ยวก็ ฟัน”

“ลูกพี่ทำได้จริงรึ ?” สมนคนหนึ่งว่า

“ทำไมจะทำได้ เสกเสื่อตัวเดียวปอก
 กล้วยเข้าปากเสียยิ่งยากกว่า————” ตัณฐัพคุย

ฉีกเนื้อเป็นอาหารเดินไปตาม ๆ กัน

นิทานเรื่องนัยกชนอ้างเป็นตัวอย่างในแง่ว่า การบูชาคนไม่ควรบูชาเป็นผลร้ายอย่างนี้ แต่ทว่าพระเจ้านำมาตำหนิไว้ที่นี้ เพื่อให้ท่านผู้อ่านต้องสังเกตดูการกระทำที่เรียกว่า บูชา คือทำอย่างไร?

จากนิทานพ้อหนุ่มเด็กเดือน เราจะเห็นได้ว่า “การหุนน” ก็เป็นการบูชา การบูชาหนนี้อาจมีได้ทั้งทางถูกทางผิด บูชามีใช้จะต้งนั้งต้งบใจว่า “ยมมฺหไซ———” พดางพนมมือบ่นน้อมอย่างเราบูชาพระนเท่านนี้ แม้ว่าใครคนหนึ่ชุกำบั้นตะโกนเขียร์ใครอีกคนหนึ่——— “เออเลยลูกพี่!” —— “ลูกพี่ฟาดเลย!” อย่างนี้ก็เป็นการบูชาเหมือนกัน นีผลถูกยังไม่ว่า ว่ากันแต่ความหมายของการบูชาเดี่ยก่อน

บูชาด้วยสักการะ

การบูชาแบบนตรงกับความเข้าใจของคนถ่วงมาก
อยู่แล้ว คือหมายถึงการแต่งบูชาออกมาภายนอก

ประกอบด้วยอุปกรณ์บางอย่าง เช่นรูปเทียน ดอกไม้
 โคมไฟ ของทิว และอื่น ๆ ตามความนิยม ซึ่งจะพูดไว้
 ต่างหากตอนท้าย ๆ มงคลซ้อน, ของใช้ประกอบในการ
 บูชาเหล่านี้รวมเรียกว่า “เครื่องสักการะ” คำว่า
 สักการะแปลว่า เครื่องประกอบพิธีการ ถ้าเป็นภาษา
 โรงเรียนก็เห็นจะเรียกว่า อุปกรณ์การสอน ถ้าเป็น
 ภาษาทหารก็เห็นจะเรียกว่า เครื่องช่วยฝึก แต่อุปกรณ์
 การสอนนั้นครูใช้สอนนักเรียน เครื่องช่วยฝึกก็ผู้บังคับ
 บัญชาใช้ฝึกทหาร ส่วนเครื่องสักการะผู้ทำใช้ฝึกใจตัว
 เอง พุทธมาถึงตรงที่ท่านผู้อ่านที่ยังไม่ทราบโปรดทราบ
 เล็กน้อยว่า การที่เราเอาดอกไม้รูปเทียนไปประดับที่
 แท่นพระนั้น ไม่ใช่เราเอาของเหล่านั้นไปให้พระ การ
 ให้เป็นเรื่องของ “ทาน” แต่เป็นการบูชา เราจัดของ
 เหล่านี้บูชาพระ เพื่อจะชักจูงโน้มน้าวใจของเราให้
 เกิดปล้ำทะ ให้ตั้งมั่นและมุ่งสู่ความดี เราต้องการอย่าง
 นี้ต่างหาก ขอให้สังเกตดูเวลาจัดดอกไม้บูชาพระ เช่น
 ดอกไม้ปักแจกัน แทนที่เขาจะหันด้านที่หันเข้า
 หายพระ แต่เปล่า กลับหันออกมาหาคนบูชา ให้ผู้บูชา

เองได้เห็น ที่ท่านไม่ผิด เพราะความมุ่งหมายอยู่ที่หัวใจ
 ผู้บูชาให้คนอื่น ให้เขาถึงพระ ไม่ใช่เอาของเหล่านั้นให้
 พระ เพราะพระพุทธรูปท่านรับไม่ได้ ของเหล่านั้นห้าม
 ความจำเป็นแต่พระพุทธรูปไม่ แต่จำเป็นแก่ผู้บูชาต่าง
 หาก เหมือนเราทำต๋บ้านเรือน ดูเผิน ๆ ก็ว่าทำต๋ให้ตัว
 บ้าน เพราะต๋มันคตอยู่ทต๋บ้าน แต่ถาดูให้ซงแต่ถวเรา
 ทำต๋ให้คนต่างหาก คนว่าด้วยเอง คนว่างามเอง คน
 ว่าค้เอง

บางคนเห็นว่า การบูชาด้วยเครื่องต๋กการะไม่มี
 ประโยชน์ และบางท่านถึงกับกล่าวโจมตีผู้บูชาว่าหลง
 มงายกับคอกไม้ใบพืชเอาแต่ยด้วย ซ้ำพเจ้าขอผ่านไป
 ก่อกน แล้วจะแกคอกนทำยมงคตชอน ซ่านค่อไปประเดยว
 ก้เจอ—————

บูชาแบบต๋มมานะ

ต๋มมานะ แปลว่า น้บถ้อ แต่แปลอย่างน้รต๋ภาษา
 มั่นไม่ถิ่ง ความอ่อนดงไปถนถ้ เกือบจะไม่วู้ต๋กว่าม

ความสำคัญอะไรเลย ที่เป็นดังนี้เพราะคำว่า “นับถือ”
 เราใช้กันคุ้นเคยไป พอ ๆ กับคำว่า “ดี” นั่นแหละ
 เดียวกันเกือบจะไม่มีมีความหมายอะไรแล้ว เราว่าไปเขา
 ว่ามา ฟังแล้วก็ไม่ต้องคิดอะไรอีกให้หนักหัวสมอง
 คำว่านับถือกันเหมือนกัน ใช้กันคนตาดี ดูทนายจดหมาย
 ก็แว้งกัน ไม่นับถือเขาเลยผู้เขียนก็บอกว่า “ด้วยความ
 นับถือ” นับถือชนิดเดียวกับบอกว่า “นับถืออย่างยิ่ง”
 เมื่อคำว่า “นับถือ” เป็นคำเพื่อในตลกร้าย ราคาที่ตก
 จนแจกกันกินเหมือนน้ำท่าอยู่แถว เามาใช้เป็นคำแปล
 ของ “ดี” ข้าพเจ้าจึงรู้สึก ว่า ไม่ดีจะคู่ควรกัน
 ถ้าจะสรรหาคำแปลที่น่าหนักตมกัน คำว่าดีมีมานะ
 ข้าพเจ้าจึงจะแปลว่า “ยอมรับนับถือ” คือไม่
 เพียงแต่นับถือเฉย ๆ แต่ถึงขนาดยอมรับนับถือทีเดียว
 ยอมรับนับถือนั้น คือถือเอาเป็นคติเป็นตัวอย่าง เป็นที่
 ฝากกายถวายเป็นชีวิต ดีมีมานะต้องหมายความว่าความซนาคัน
 การยอมรับนับถือขนาดดีมีมานะนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของ
 การบูชาอัน ยกตัวอย่าง เช่น

—ชาวพุทธ ยอมรับนับถือพระรัตนตรัย

—ชาวคริสต์ ยอมรับนับถือพระยะโฮวา

และพระเยซู

—ชาวมุสลิม (ผู้นับถือศาสนาอิสลาม)

ยอมรับนับถือพระอัลเลาะห์ และพระนบีมุฮัมมัด
นับถืออย่างนี้เป็นลักษณะของการบูชาด้วย

สัมมานะ ————— การที่ใครนับถือศาสนาใด
ก็หมายความว่าเขาบูชาศาสนานั้น พูดยังงั้นก็
ได้เหมือนกัน

ว่าเฉพาะในพุทธศาสนา การที่ศาสนิกกต่าง
สรรเสริญพระรัตนตรัย เป็นการบูชาด้วยบัคคัณหะ
การบูชาด้วยดอกไม้รูปเทียน เป็นการบูชาด้วยสักการะ
และการบูชาด้วยการปฏิบัติตามธรรมวินัยของศาสนาอื่น
เรียกว่า ปฏิบัติบูชา เป็นการบูชาด้วยสัมมานะ,

ผู้มงาย

รวมความว่า คุณธรรมที่เรียกว่า “บูชา” จริงๆ
นั้นเป็นเรื่องของจิตใจ มีอยู่ในใจ ใจเป็นผู้บูชา ส่วน

การจุกจุกชู้ตเขียน และการบักคอกไม้ ประดับที่บูชานั้นเป็น
 การแต่งบูชาออกมาภายนอก เหมือนกับความเคารพ
 นั้นแหละ คุณธรรมที่เรียกว่า ศรัทธา หรือ การจะจริงๆ
 นั้นมีอยู่ในใจ ส่วนการโค้งศีรษะการวันทยาหัตถ์ ตลอดจน
 จนการกราบไหว้ นั้นเป็นการ “แต่ง” ความเคารพ
 ออกมาภายนอก โปรดทราบว่า ธรรมะทั้งหมดทุกข้อ
 ย่อมดำเร้าอยู่ที่ใจทั้งนั้น และมีอยู่ที่ตลอดเวลา คนที่มี
 การจุกจุกในใจ แม้จะอยู่ที่ไหนคนเดียว การจุกจุก
 ก็มีอยู่ตลอดเวลาคณะธรรมที่เรียกบูชานั้นเหมือนกัน ย่อม
 ปรากฏอยู่ในใจตลอดเวลา มิใช่ว่าจะมี “บูชา” เฉพาะ
 เวลาเข้าไปนั่งอยู่ต่อหน้าพระพุทธรูปเท่านั้น

พูดมาถึงตอนนี้ เห็นจะมีคนเข้าใจผิด
 ใจผิด คือคนทำถูกแล้วอาจคิดผิดไป
 หรือคนผิดไปแล้วนวยโอกาสดีก็ก็เป็น
 ได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องวิจารณ์
 เรื่องการบูชาเพิ่มเติมอีก

บาง คน คิดว่า เครื่อง สักการะ บูชา

ต่าง ๆ เช่น ดอกไม้รูปเทียนเป็นต้น ที่
 ศาสนิกจัดประดับที่บูชาพระนั้นเป็นของ
 ไม่จำเป็น ไม่เกิดประโยชน์ พระพุทธรูป
 ท่านก็ไม่ได้ใช้ของเหล่านั้น เราจะบูชา
 พระก็นึกเอาในใจก็ได้ พระพุทธศาสนาที่
 สอนว่าใจเป็นสำคัญนี้พวกหนึ่ง——
 อีกพวก หนึ่งอ้าง พระพุทธ วจนะ บาลี ว่า
 พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญปฏิบัติบูชา
 คือการปฏิบัติธรรมะเท่านั้นว่า ประเสริฐ
 กว่า เหตุใดเราจึงไปติดอยู่แค่อามิส
 ดอกไม้และขี้ผึ้งไม่เห็นมีสาระอันใด——
 ท่านนักปราชญ์อีกพวกหนึ่ง ซึ่งมีความ
 คิดเห็นรุนแรง และพูดไม่เกรงใจคนนัก
 ก็กล่าวโจมตีพวกทำการบูชาด้วยดอกไม้
 รูปเทียนว่าปฏิบัติงมงายไร้เหตุผล โจมตี
 กระทั่งว่า การตั้งพระพุทธรูปไว้บูชาที่
 เป็นความหลงผิด พระพุทธรูปก็เป็น
 เพียงวัตถุอันหนึ่งทำด้วยอิฐด้วยปูน หรือ

ทองเหลืองทองแดง เขาทำไว้คู่เท่านั้น
 ไฉนจึงไปนั่งกราบนั่งไหว้_____!

การกำหนดเตียนตทชพิชักรมกัด้ การประณาม
 ผู้ทำกรบรูชาพระพุทธรูปกัด้ มีอยู่ในดังคมชาวพุทธรเรา
 หนึ่งเอง และมีอยู่ในขณะนั้น ขณะทข้าพเจ้ากาดังเขียนเรื่อง
 หนึ่งเดียว เมื่อประมาณเดือนเค็ชฌมาน มีผู้ถามข้าพเจ้า
 ว่าเหตุใดจึงไม่โจมตีการกราบไหว้ บูชาพระอิฐพระปูนที่
 ชาวพุทธส่วนมากทำกันอยู่ ข้าพเจ้าบอกว้าข้าพเจ้าด้มัคร
 เป็นหมอมากกว่าเป็นด้ปเห็รช อยากเป็นคณจ้คบ้านมาก
 กว่าท้จะเป็นผู้วางเพลิง อยากเป็นช่างซ่อมมากกว่าเป็น
 ช่างร้อ ข้าพเจ้าจะก้าจ้คเฉพาะด้งที่ผิดธรรมวินัยและด้ง
 ท้ไรด้รระ รวมหังการกระทำช้จ้คคณอื่นให้หลงค้ำคณา
 กระเจิดกระเจิงไปเต็ยเท่านั้น ด้งใดท้ครุบาอาจารย์พา
 กระทำมาด้วยเหตุผดอันถูกค้องแด้ว จะด้นบัด้นุน เพียง
 แด้ว้ารคอรอนด้งนท้มีนังอกเกินถูกเกินค้คอกไปเต็ยก็ใช้ได้
 เปรียบเหมือนว้าบรรพบุรชของเราป้ถูกค้คไม่ได้ เป็น
 พวกไม้ค้คไม้แด้ง แด้กมาถึงปุนตูกปุนทดานไม้ค้คค้ค
 ได้แด้ง ป้ด้อยให้มันงอกออกไปจนเต็ยรูปแด้มีเถาว์ด้ย

๕๕ ทนการที่จะยกฐานะของจิตให้สูงขึ้น ให้เกิดยศทางชีวิต
ทางดำเนินเดี่ย เราจำเป็นจะต้องฝึกลบมรณจิต

๕๕ ทนการที่จะฝึกลบมรณจิตนั้น งานชนิดนี้ก็คือทำให้
จิตเด็กวิ่งวุ่นเป็นวงครว แต่เราก็ให้จิตได้นึกคิดไปใน
ทางสูง จะเป็นคิดถึงคนถึงเหตุการณ์ หรือถึงคำสั่งสอนก็
แล้วแต่ ที่จะจงใจให้คิดไปในทางสูง การทำให้
จิตหยุดวิ่งวุ่น และคิดไปในทางสูงนี้ เป็นงาน
ขั้นต้นของการฝึกลบมรณจิตใจให้สูงขึ้น

๕๕ ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บูชาตั้งและผู้ศรัทธาบูชาภุม
พระประดงค์ให้เราเอาใจผูกไว้กับตั้งที่จะทำให้ใจของเรา
สูงขึ้นเอง

๕๕ บัญหาว่า ทำอย่างไรใจเราจึงจะหยุดวิ่งวุ่นและ
นึกคิดไปในทางสูง? คำตอบก็คือ ต้องมีอุปกรณ์ คือ
มีวัตถุภายนอกเป็นเครื่องช่วย เหมือนกับนักเรียนต้อง
อาศัยกระตาดินตอเป็นเครื่องช่วย ทำเลขด้วยกระตาด
ดินตอเป็นก่อน แล้วจึงหัดทำเลขคิดในใจ ถ้าไม่มีอะไร
ช่วยก็หัดนับนิ้วมือตัวเองก่อน นิ้วมือก็ดี กระตาดินตอ
ก็ดี ตลอดจนกระตาดินตอและขอตั้งในห้องเรียนก็ดี เป็น

เครื่องช่วยให้ใจคิดทั้งนั้น _____ การฝึกอบรมจิต
 ในชั้นคนก็จำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยเหมือนกัน ประการ
 ดាំคัมภีร์ช่วยให้ใจหยุดวิ่งวุ่น และให้มันคิดไปในทางสูง
 เครื่องช่วยใจในกรณีนี้ ครูบาอาจารย์ท่านได้คิดค้น
 ทดลองแก้ไขกันมาเป็นเวลานานนับพัน ๆ ปีแล้วว่าจะใช้
 อะไรดี ผลของการคิดค้นแก้ไขมาหลายชั่วคนแล้วนั้น
 ก็คือ "ทบฐา" อย่างที่เราทำกันอยู่ทุกวันนี้ _____
 พระพุทธรูปเป็นสื่อจูงใจให้ระลึกถึงศาสดา นึกถึงบาป
 บุญคุณโทษ ประดับด้วยดอกไม้ซึ่งเป็นวัตถุธรรมชาติ
 เป็นยอดสุดของธรรมชาติ ดอกไม้เป็นวัตถุธรรมชาติ
 ที่แปลกประหลาดตั้งเดียวในโลก ซึ่งอภิมคตินี้และความ
 หมายไว้หลายสิบหลายร้อยประเด็น ซึ่งจะหาจากวัตถุ
 ดึงอื่นให้ครบครันเช่นนั้นไม่ได้เลย (คติและความหมาย
 ของดอกไม้ ชาวพเจ้าขอไม่เขียนไว้ที่นี่ เพื่อรักษารต
 หนังดี๊ แต่จะเขียนเป็นบทความต่างหาก) เปลวไฟที่
 เกิดจากเทียนมดตม ซึ่งสว่างด้วยเกสรดอกไม้ และกลิ่น
 หอมจากรูปซึ่งก็หอมพิเศษ ไม่ใช่หอมยั่วกามารมณ์
 ไม่ใช่กลิ่นหอมที่สร้างคามหื่นกระหาย แต่เป็นกลิ่นหอม

ที่คั่งใจจากทางชั่วร้ายเวรกรรมไหนก็ถึงดวงนรกถึงบุญบาป
ได้อย่างน่าอัศจรรย์ ฉะนั้น เครื่องสักการบูชาทั้งหมดนี้
รวมกันเข้าแล้ว จึงมีผลทำให้ใจของผู้บูชาหยุด
วิงวุ่นและคิดนึกไปทางสูงได้ตามที่ต้องการ

บางท่านจะคิดแย้งว่า การหยุดจิตและฝึกรวมจิตนั้น
ถึงไม่มีทบุงชาก็ทำได้มิใช่หรือ? ได้ ไ้แต่แน่ ข้าพเจ้าก็ไม่ค้าน
เพราะอาจทำได้จริง ๆ แต่ว่าทำยาก ทำไม่ได้ทั่วไปทุกคน
ถ้าได้จิตตั้งแควดล้อมประกอบด้วยได้ดังดั่งว่า ถึงการทำ
สมาธิผู้ที่ใจฟุ้งมากก็ต้องใช้อุปกรณ์ภายนอกช่วยเหมือน
กัน เช่น ใช้วัตถุ "กสิณ" ซึ่งมีให้เด็ดอกถึง ๓๐ อย่าง
วัตถุกสิณนั้นมีผลทำให้จิตหยุดวิงวุ่นได้อย่างเดียว ดังนี้

๑. กสิณ ๑๐ อย่างคือ วัตถุธรรมชาติ ๔ อย่าง =
ดิน น้ำ ไฟ ลม เรียกว่าภุตกสิณ, สี ๔ อย่าง =
ขาว เหลือง แดง ขาบ เรียกว่าวรรณกสิณ,
แสง ๒ อย่าง คือแสงอากาศ เรียกว่าอากาศกสิณ
และแสงไฟเรียกว่าอาโลกกสิณ

ทุ่มซำมทงต่งหยุดใจ แะจูงใจให้ต่งซนอย่างพร้อมมุด
 ซำฟเจ้าไม่ว่าบว่าท่านผู้ใดคิดออกแบบไว้ จึงได้เหมาะ
 เจาะอย่างน แต่เชื่อว่าซตทบซำอย่างที่เราเห็นอยู่ทุก
 วันน คงจะเป็นผลการค้นคว้าทดลองของมันสมองแะ
 ดวงปัญญาหลายร้อยหลายพันหลายชั่วคน ซึ่งเป็นครูบา
 อาจารย์แต่ปางก่อน วัตถุประสงค์ของบรูซาแต่ละชั้นล้วนเป็น
 สู่ต่อทางใจทั้งน ซำฟเจ้าขอกราบไหว้ดวงปัญญาเหล่านั้น
 ด้วยใจจริง

จริงอยู่ ไม่มีวัตถุภายนอกช่วยเดย เราก็อาจ
 อบรมจิตใจให้บริสุทธิได้ แต่ว่าถ้ามีด้วยดีกว่า ดมมคติ
 ว่าเด็กต้องคนเรียนหนังสือคนละวิธี เรียน ก. ไก่ ข. ไข่
 เหมือนกัน แต่คนหนึ่งใช้อุปกรณการเรียนด้วย มีกระดาน
 ดินต่อหิน กระดาษดินต่อดำ หมึกปากกาหัดเขียนไปตาม
 ทศรูต่อน แล้วครูก็มีกระดานดำ-ชดถัดเขียนให้ศิษย์
 คุยด้วย กับเด็กอีกคนหนึ่งเรียนอย่างไม่มีอุปกรณ ครูก็
 ต่อนปากเปล่า เวลาคอนก็เอาแต่อธิบายด้วยปาก เช่น
 จะต่อนให้รู้จักตัว ก. ก็อธิบายว่า “ตัวหนังสือตัวหนึ่ง
 เป็นเส้นลากขึ้นไป ๆ สูงพอสมควรแล้วก็ลาก

เส้นโค้งไปทางขวามือ โค้งไป ๆ แล้วก็ตกลงมา ๆ แล้วก็หยุด ---” ดูกษัตริย์กึ่งนงนวดภาพไปตาม ทำอย่างนั้นจนถึง ๘. นกฮูกหน้าผาก ท่านต้องนึกเทียบกันดูดี เด็กสองคนไหนใครจะเรียนได้เร็วกว่า ถูกกว่า ดีกว่า? แล้วครูผู้สอนต้องแบบนั้นใครจะหนักแรงมากกว่ากัน? ท่านเชื่อหรือว่าเด็กที่ไม่ใช้อุปกรณ์เลยมีแต่นกนวดภาพเขาเองในอากาศนั้น จะอ่านออกเขียนได้ อย่างถูกต้อง?

ฉันได้คิด การฝึกอบรมจิตของตนโดยวิธีอาศัยอุปกรณ์ภายนอกด้วยนั้น เป็นวิธีที่ดี ถูกต้องตามหลักเหตุผลแน่นอน ไม่ใช่ความมงายแต่อย่างใด การที่จะลงความเห็นว่าเป็นใครมงายหรือไม่มงายนั้น จำต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อน ต้องให้โอกาสแก่การพิสูจน์ มิฉะนั้นเราเองจะเป็นผู้มงายเสียเอง

เครื่องสักการะ

วัตถุที่ใช้บูชาพระ เรียกว่าเครื่องสักการะ ข้าพเจ้านึกไม่ ออกว่าบัดนี้ ทุระบรูาย ชื่อไว้ใน ลักษณะ เป็นบัญญัติ

ผนวกมีหรือไม่ และมีอยู่ที่ไหน เวदानเข้าใจว่าจะไม่มี
ไม่เหมือนรายชื่อของอย่างอื่น เช่นวัตถุสำหรับบริจา
ทาน ๓๐ อย่าง ท่านบอกชื่อไว้ครบถ้วน แต่วัตถุสำหรับ
ใช้บูชาหาได้ระบุชื่อและจำนวนไว้ไม่

ตามเรื่องต่าง ๆ ในทางศาสนา เมื่อพรรณนาถึง
เรื่องคนไปวัด เช่นไปฟังเทศน์ที่สำนักของพระพุทธรเจ้า
เป็นต้น ท่านใช้คำว่า “_____ รูปที่ปุปุพ-
มาลาทีนึ คเหตวา สงฺฆสฺส สนฺตึกึ กจฺนตี”
คำขาดอย่างหม้อยุดิน แปลว่า “ผู้คนที่ถือเอาเครื่อง
สักการะมี รูป เทียน ดอกไม้พวงมาลัยเป็นต้น ไปยัง
สำนักสงฆ์” ของบูชาที่ระบุไว้ในบาตนต์เป็นหลักก็มี รูป
เทียน และดอกไม้รวม ๓ อย่าง ซึ่งตรงกับท้าวพุทธ
นิยมปฏิบัติอยู่แล้ว

ดองดังที่เคยยื่นหลังคนไปอีก ท้องเรื่องบางตอน
เล่าถึงพิธีกรรมของชาวชมพู ทวีปใน ยุคก่อนปรากฏว่ามี
การบูชาด้วยธูปเทียน แผ่นผ้า ต้นกตวย และหม้อนากมี บาง
พวกบูชาด้วยอาหาร เช่นพวกพราหมณ์ที่บูชาด้วย ใช้
อาหารซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น ถ้าบูชาฤกษ์มีค่าๆ เขาบูชา

ด้วยของสดคาว เนื้อดี ๆ เนื้อดี ๆ เทพเจ้าทศุร้าย
 มาก ๆ ถึงกับเอาสัตว์เข้าไปคัตคอกให้เดือดพุ่งจุดคอกหน้า
 เทวรูปเลย ถ้าบูชาเทวดาชนิดอาหารทิบบูชาที่ประณีตเข้า
 เป็นอาหารดี ถ้าบูชาพระพรหมซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงศักดิ์
 บูชาด้วยอาหารที่ปรุงตามคำหรับสำนัะ ไม่มีเดือดเนื้อ
 ของสัตว์ปนอยู่เลย นพเพเดิมของชาวชมพูทวีปก่อน
 พระพุทธเจ้าตรัสรู้

ครั้นกาลเวลาดังเดยมานาน ประกอบกับคำสอน
 พุทธกับคำสอนพราหมณ์เกิดขึ้นในถิ่นเดียวกัน ในชุมชน
 ชนชาติเดียวกัน และเจริญคู่กันมา คำสอนพุทธแพร่
 ไปถึงไหน คำสอนพราหมณ์ก็แพร่ไปถึงนั้น ดัทธิพิช
 กรรมต่าง ๆ จึงคลุกคละปะปนกัน เด่นเอาผู้ปฏิบัติหิย
 ษิตหิยถูกไปตาม ๆ กัน ในเรื่องวัตถุเครื่องบูชา
 เหมือนกัน คือปนเปกันจนแยกไม่ออก ชาวพุทธแท้ ๆ
 ก็ชอบเผื่อเหนียวเลยทำเดี่ยหมดทุกอย่าง คอกไม้รูปเทียน
 กับบูชา อาหารการกินกับบูชา พดาดทำยังแถมมีของ
 สดคาวและหมากพลูหรืออกด้วย นอกจากนั้นแล้วยังมีผู้
 ถูซดั่งทำไปแปลก ๆ ก็เยอะ เข้าใจว่าพระพุทธรูปบาง

องค์ชอบฉนั้นใช้คัม บางองค์ชอบฉนั้นกด้วยหอม บางองค์
 ชอบฉนั้นนมสด บางองค์ชอบฉนั้นปลาหมอย่างไฟ บางองค์
 ชอบฉนั้นข้าวเหนียวกับน้ำอ้อย แลวกก็จัดบูชาตามทคนเชื่อ
 เครื่องบูชาเคยดับต้นปนเปกันไม่เป็นรูป

แต่จะอย่างไรก็ตาม - เครื่องบูชาในพุทธศาสนาที่
 เป็นหลักแท้ ๆ ก็มี ๓ อย่างเท่านั้น คือ.-

— ดอกไม้

— ธูป

และ- — เทียน

ของเหล่านี้เดิมทีก็ไม่มีกำหนดตายตัว ว่าต้องมี
 ดังตะเท่านี้เท่านี้ การกำหนดจำนวนธูปจำนวนเทียน
 เป็นความนิยมเกิดขึ้นภายหลัง เข้าใจว่าครูบาอาจารย์
 ท่านจะแฝง ความหมาย เตือนใจลงใน สิ่งเหล่านั้น และมุ่ง
 ความสวยงาม ให้หยุดใจและจิตใจของผู้ได้พบเห็นมาก
 ที่สุดที่จะทำได้

ในระยะหลังนี้ ดูเหมือนจะมีท่านผู้รูบางท่านอธิบาย
 เป็นเชิงแนะอีกว่า เมื่อบูชาพระให้คงเจตนาว่า ธูป

ด้ามดอกบูชาพระพุทธเจ้าในอดีต—ปัจจุบัน—และอนาคต
 เทียนต้องเล่มบูชาพระธรรม—พระวินัย ส่วนดอกไม้ให้
 อุทิศบูชาพระสงฆ์ จะเป็นท่านผู้ใดอธิบายที่ไหนข้าพเจ้า
 ไม่ทราบ แต่มีผู้จดหมายมาถามว่าควรจะทำปฏิบัติเช่น
 ๕ หรือไม่ เพราะตั้งแต่ไหนแต่ไรมาเครื่องสักการบูชา
 ทุกอย่างเราอุทิศบูชาพระรัตนตรัย คือบูชาารวมกันเคย
 ไม่ต้องนับส่วนให้ท่าน_____ คำอธิบายดังกล่าวนี้
 ก็เข้าใจว่าจะเป็นมติของเกจิอาจารย์ และคงจะเป็น
 และคงจะเป็นอาจารย์รุ่นใหม่นี้เอง เพราะไม่เคยได้ยิน
 หรือได้พบในคำหรรบคำรามาก่อนเลย

ข้าพเจ้าอยากจะสรุปว่า การบูชาด้วยดอกไม้
 รูปเทียนนั้น ความมุ่งหมายก็คือบูชาด้วยรูป กถิน และ
 แสงสว่าง อันเหมาะที่จะโน้มน้าวใจให้เกิดปลงาศรัทธา
 ของผู้ทำพิธีเอง หากใช้พระท่านเรียกร้องให้ทำแต่อย่าง
 ใดไม่ เราเป็นผู้ทำเอง และเราเป็นผู้รับผลเอง ต้อง
 เข้าใจอย่างนี้ ส่วนการที่ใครจะประดิษฐ์เครื่องสักการะ
 ให้วิจิตรพิสดารเท่าไร แล้วแต่คิดประแต่งวัฒนธรรม
 ของศาสนิกในถิ่นนั้น อย่างเช่นเทียนจะผืนเป็นเล่ม หรือ

จะทำเป็นโคมตุงโคมแขวน ก็ได้ทั้งนั้น ประการสำคัญ
 คือการแต่งตัว และได้เซตที่เหมาะสม รูปที่เรานำมา
 ก็มุ่งบูชาด้วยกลิ่นหอมเท่านั้น ในเมืองไทยเราทำเป็น
 เต็มรูป จุดที่สามดอกห้าดอก แต่ข้าพเจ้าเห็นในเมือง
 ญี่ปุ่น ที่วัดพุทธ เขาใช้ผงหอม (ผงกำยาน) โรยลงบน
 ถ่านไฟ ก็ได้กลิ่นหอมบูชาเหมือนกัน เป็นอันถูกต้อง
 เหมือนกัน เพราะฉะนั้นขอท่านพุทธศาสตร์ได้พิจารณา
 ปฏิบัติโดยสถานอันควร การทำอะไรเคร่งครัดเป็นการดี
 แต่การถืออะไรจนคลั่งไคล้หลงใหลกดับเสียผล

๒ ผู้ควรรบ รบ

การรบชาก็เหมือนกับการกินนั่นเอง
คนเราจำเป็นต้องกิน ร่างกายจึงจะเติบโต
มีชีวิตอยู่ได้ แต่ไม่ใช่หมายความว่ากิน
อะไร ๆ ก็ได้ ลงได้กินแล้วดีทุกอย่าง ไม่
ใช่ อย่าง นั้น กิน จะเป็น ประโยชน์หรือไม่
เพียงใด สำคัญอยู่ที่ของกิน กินอะไรเข้า
ไปล่ะ? กินของควรรกินก็ดีไป แต่ถ้าใคร
กินไม่เลือก ไปกินของบูดของเสียที่ไม่
ควรรกิน อาจตายเพราะกินก็ได้_____

การรบชาก็เหมือนกัน การรบชาเป็นหลักการ
เพื่อความเจริญก้าวหน้าจริง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น
ต้องรู้จักเลือกรบชานเฉพาะบุคคล และสิ่งที่
ควรรบชานั้น เราจะต้องเลือก ถ้าไม่
เลือกแล้วไปรบชาผิด ๆ เข้า ก็จะกลายเป็น
อัมมกมลแก่ผู้รบชานั้นเอง

ว่าโดยทั่วไป สิ่งที่เราบูชาอยู่ทุกวันนี้ แม้จะมี
อะไร ๆ ดำด่อนมากมาย แต่เมื่อรวมลงเป็นประเภท
คงมีสามประเภทเท่านั้น ข้าพเจ้าถอดเอาหัวใจสิ่ง
บูชาออกมาจำไว้ง่าย ๆ ๓ คำคือ

คน

๑

คำ

๒

คณะ

๓

คน หมายถึงตัวบุคคลเหล่านี้แหละ
อย่างเช่น พุทธศาสนิก บูชาพระพุทธเจ้า
คริสต์ศาสนิกบูชาพระเยซู (คนถือศาสนา
อิสลาม) บูชาพระนบีมูฮัมมัด นี่บูชาคน
หรือคนทั้งหลายสนับสนุนใครเป็นอาจารย์
นี่บูชาคน โปรดย้อนไปพิจารณาวิธีบูชา
แบบปักคัณฑ์อีกครั้ง นั่นเป็นวิธีบูชาคน
ที่เข้าใจได้ง่าย

คำ หมายถึงจำพวกคำสั่งสอน ข้อ
 บัญญัติและคำคติต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ตัวคนแต่
 ออกมาในลักษณะเป็นลัทธิ ศาสนา
 นโยบาย โอวาท บัญญัติ และอื่น ๆ ใคร
 เกิดทุนปฏิบัติตามระบบคำสั่งสอนชนิดใด ก็
 เรียกว่าบูชา “ คำ ” ชนิดนั้น

คณะ หมายถึงกลุ่มคน อย่างเช่น
 คณะพรหมจารีเมือง คณะสงฆ์ นิกายสงฆ์
 คณะรัฐบาล วัด สมาคม สำนัก หน่วย
 ทหาร เหล่านี้เป็นต้น ใครเลื่อมใสศรัทธา
 สนับสนุนคณะใด ก็เป็นการบูชาคณะนั้น

รวมความว่าสิ่งที่คนบูชาในโลกล้วนมีต้นช่ออยู่ที่
 ส่วนที่เราเห็นกันอยู่ทั่วไปมากมายนั้นเป็นของแทน อย่าง
 เช่นชาวคริสต์บูชาพระเยซู แต่ก็มีบูชาไม้กางเขนด้วย
 เพราะไม้กางเขนเป็นที่พระเยซูถูกประหาร ชาวมุสลิม

บุชาพระนัมมัสสมัต ก็เลยบุชาสถานกามะหิตด้วย เพราะ
เป็นสถานที่เกี่ยวข้องด้วยชีวิตของพระนัมมัสสมัต ฝ่าย
ชาวพุทธบุชาพระพุทธเจ้า แล้วยังบุชาสังเวชนียสถาน
ต่าง ๆ ด้วยด้วยดั่งนเห็นตน อย่างไรก็ตามคนจริง ๆ มี
อยู่ ๓ เท่านั้น คือคน คำ คณะ ดังกล่าวแล้ว

ต่อไปนี้จะอธิบายแยกเป็นอย่าง ๆ เพื่อมุ่งเข้าหา
ทางปฏิบัติตามแบบมงคลข้อต่อไป ในหลักที่ว่า เรา
ต้องบุชาเฉพาะคนแต่ถึงที่ควรบุชาเท่านั้น ที่ไม่ควรบุชา
ก็ต้องไม่บุชา

บุชาคน

การบุชาคน หลักสำคัญก็คือบุชาคันต์ คนดีนั้น
แหละที่เรียกว่าบุชนียบบุคคล คนควรบุชา ขอนเป็น
คำขาด จะดลห้อยอ่อนผ่อนผันอีกไม่ได้ คือต้องเป็นคนดี
เราจึงจะบุชา แต่ที่คนในโลกเกิดมีต้องพวก คือ

— คนดีล้วน

— คนดีจำเพาะ

ดิจำกั้ดงาน เช่นพูดดีแต่ทำไม่ดี หน้าที่ทำทาง
 ซอแต่ใจคคเคี้ยว, ดิจำกั้ดที่ เช่นบางคนได้ทำ
 งานบางหน้าทีดี แต่พอไปอยู่บางตำแหน่งร้าย,
 ดิจำกั้ดเหตุ เช่นดีเฉพาะต่อคนพวกเดียวกัน
 แต่ร้ายสำหรับคนพวกอื่น เวลาสั่งงานกับพนักงาน
 ผู้ชายแล้วตวาดแว้ด ๆ เหมือนจะฉีกเนื้อ
 เอาเกลือกหาเสียให้ได้ แต่พอหันไปหาพนักงาน
 สาวหน้าवल ๆ แล้วทำเป็นยิ้มย่อง ใจดียังกะ
 พระพุทธ——รวมความว่า คนส่วนมากเป็น
 คนดิจำกั้ด ไม่ดีล้วน คนประเภทนี้ภาษาทาง
 ศาสนาเรียกว่าปลุกชน แปลว่าคนมีกิเลส

คนปลุกชนทุกคนเป็นคนดิจำกั้ด คมุดคุมร้าย
 คนทัว ๆ ไปเป็นอย่างนี้ ชาวเจ้าผู้เขยนักเป็นประเภท
 คมุดคุมร้ายเหมือนกัน ขอโทษเถอะ ท่านผู้อ่านก็เห็น
 จะโรคเดียวกัน คือคมุดคุมร้าย คนที่ท่านรักเขา คนที่
 เขารักท่าน คนที่ท่านเขยรวเขา คนที่ท่านไว้วางใจเขาก็
 เป็นปลุกชน คมุดคุมร้ายเหมือนกัน จะว่าอะไรมี บ้านเมือง
 ที่เราอยู่ทุกวันนี้ก็เป็นบ้านเมืองของปลุกชน ปลุกชนสร้าง

ปลุขนอยู่ แล้วยังปลุขนครอบครอง

เมื่อปลุขนเป็นคนใจจำกัด หรือมี
ลักษณะอย่างที่เขาเห็นว่า คุ่มตาคุ่มร้าย ทั้ง
เป็นคน จำนวนข้าง ฝ่ายมากใน แผ่นแผ่นดิน
การที่เราจะบูชาคนปลุขนจึงต้องคิด และ
ต้องเลือกบูชาด้วยความระมัดระวัง ทำมัน
ดีแต่ทำมันเหลวมีแยะ——บูชาอริยชน
เหมือนกินไข่ต้ม กินง่าย ไม่ต้องระวัง
อะไรมาก เพราะไข่ไม่มีก้าง แต่ถ้าจะบูชา
ปลุขนต้องคิดดูไม่รอบคอบ ต้องเลือก
เหมือน กิน ปลา มันมี ทั้ง เนื้อทั้ง ก้างปนกัน
จะ ทำ เป็น มั้กง่ายเหมือน กิน ไข่ ต้ม ไม่ได้
ประเดี้ยวก้างติดคอจะลำบาก

แล้วเราจะทำอย่างไร ?

เราก็เอาหลักการบูชาที่ว่าไว้แล้ว เขามาจับ คือถือ
คำขาดที่ว่า เราบูชาคนดี เราไม่บูชาคนร้าย ดีเท่านั้น
เราบูชา——ที่ นปลุขนคนเดินดินเราไม่เคยชมทั้งดีทั้งร้าย
และมีอยู่ในคน ๆ เดียวกันเสียด้วย เราจะทำอย่างไร ?

เรากับบุชาแค่ตัวที่เขาดี ไหนดีเรากับบุชา ไหนร้ายเรากับ
 ไม่บุชา ขึ้นไปบุชาคคนร้ายเขาประเดี๋ยวอัปมงคลก็กินเรา
 เท่านั้น โดยนัยนี้ ใครก็ตามที่เรากับบุชาอยู่แถว ครั้นมา
 ภายหลังเกิดเป็นคนไม่ดีขึ้นมา ดีเขาหมดเสียแล้ว เรากับ
 เด็กบุชา แค่มื่อกลางเวดากผ่านไป เขากลับคืออีกแฉะเรา
 แน่ใจว่าเขาดี เรากับบุชาเขาก็ก เด่นกับปลัดชนมหนักต้อง
 อย่างนแหละ เขาคุมคัมกราย เขาก็คองคัมทาคุมเด็ก
 เปรียบเหมือนว่า เราเห็นลูกสัตว์ชนิดหนึ่ง ตัว
 เด็ก ๆ ดินกระดูกกระดูก เราชอบจึงเลี้ยงไว้ถ่อถ่อน แต่
 ครั้นอยู่มา ๆ มันโตชน เราว่ามันเป็นงูเห่า เราก็คอง
 เด็กถ่อ เด็กเล่นกับมัน เราเห็นลูกสัตว์ดีชั่วตัวเด็ก ๆ
 น่ารัก คิดว่าลูกแมวจึงเลี้ยงไว้ถ่อมถ่อน แต่ครั้นมันโตชน
 มันก็กลายเป็นเดือ เราก็คองเด็กถ่อม เราชอบชนมั่งมา
 แถวหนึ่ง หันกินวันละแผ่นต้องแผ่น ครั้นกินไป ๆ ตัว
 ที่เหลือมันชนร่าก่อน เราก็กินกินแฉะโยนทิ้งเสีย ทำกับ
 ตัวกับของของมันหนักบดตายได้ ก็ต้องทำอย่างนงทงน
 การบุชาคคนปลัดชนกเหมือนกัน เรากับบุชานเฉพาะคน เฉพาะ
 เวดาก เฉพาะเรื่อง ที่เขาดีเท่านั้น

พูดถึงปัญหาการบูชาต่อไป——

ปัญหาเกิดมีว่า คนที่เลือกบูชาคนเฉพาะ เวลาเขาดี เมื่อเขาร้ายถึงคบูชา ทำอย่างนั้นจะมี กลายเป็นคนกลับกลอกขณะไหนเข้าด้วยรึ? คน ขณะไหนเข้าด้วยนั้นเราทราบกันว่า เป็นคนถ้อย ทรามคบไม่ได้ เวลาเขามีบุญวาสนาได้เป็นใหญ่ เป็นโตเข้าถึงเย็นถึง ทั้งกราบทั้งไหว้ ชมแล้ว ชมเล่า จะให้ท่านลอยขึ้นไปอยู่กับดาวกับเดือน เสียให้ได้ แต่ครั้นท่านหมดบุญวาสนากลับ เขยิบบ่าช้าเต็ม เหมือนไม่เคยรู้จักคุ้นกันมา ก่อนเลย คนขณะไหนเข้าด้วยอย่างนี้ สักม รังเกียจ แล้วคนที่เลือกคบเฉพาะยามเขาดี จะ ไม่กลายเป็นคนประเภทนั้นหรือ?

ตอบได้ทันทีว่า ไม่ใช่, คนขณะไหนเข้าด้วยก็ไม่ เป็นคนกลับกลอกก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ทั้งดองอย่าง เพราะ ความจริงมีว่า คนประเภทขณะไหนเข้าด้วยนั้น ไม่ใช่คน บูชาคนควรบูชา ที่ไป “เข้าด้วย” นั้นไม่ใช่การบูชา

เป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น การเข้าก็เอา
 ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก พูดย่าง ๆ คือ “เข้าไปเอา”
 ส่วนเจตนาของคนบูชาไม่ได้เอาประโยชน์ตัวเองเป็นหลัก
 แต่เอา “ความดี” ของผู้อื่นเป็นหลัก บูชาความดีของ
 เขาเพื่อให้ใจเราเจริญขึ้น อย่างนี้ต่างหาก เพราะฉนั้น
 คนทำการบูชาตามหลักคำสอนแล้วไม่มีทางที่จะกลายเป็น
 คนชนะไหนเข้าด้วยไปได้เลย และคนชนะไหนเข้าด้วยก็
 มีผู้ทำการบูชาตามหลักคำสอนแต่อย่างใด แต่จะคน
 ไม่มีทางจะกลายเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เหมือนกับพระ
 กับชัเป็นคนต่างชนิดกัน ไม่มีทางที่พระจะกลายเป็นชั
 หรือชัจะกลายเป็นพระ ไม่ต้องห่วง

แล้วคนกตัญญูก็อีกเหมือนกัน ไม่ต้องห่วงว่า
 ถ้าเมื่อเขาดีเราบูชาถ้าเขาร้ายเราเลิกบูชา ทำอย่างนี้จะ
 เป็นการกตัญญู ก็ไม่ใช่อีกเหมือนกัน จะให้แน่ใจ
 ต้องทราบเสียก่อนว่า คนกตัญญูคือคนอย่างไร ?
 ทว่ากตัญญูนั้นคืออีกฝ่ายหนึ่งเขาคงที่ ไม่ได้เปลี่ยน
 แปลงเลย แต่ใจเราเปลี่ยนไปเอง อย่างเช่นคนรักกัน
 ฝ่ายหญิงเขาซัดส์ตัวอยู่ ยังรักอยู่อย่างเดิม แต่ฝ่าย

ผู้ชายหนีไปรักคนอื่นเสียเอง แดงก็มาพาดหาเรื่องกับ
 เมียตัวอย่างนี้ คือผู้ชายกดบังกอดอก แต่ถ้าต้องฝ้าย
 เปลี่ยนแปลงไปด้วยกัน ผู้หญิงไปคิดแผนใหม่จิตใจ
 กดบังกอดาย เห็นใหม่เต็มเท่า แดงผู้ชายเคยถอนรัก ไป
 รักคนอื่นเข้าบ้าง อย่างนี้จะปรับเอาผิดกับผู้ชายว่าเป็น
 คนกดบังกอดอกไม่ได้ ไม่ยอมเด็ด รวมความว่าถ้าต่างฝ่าย
 ต่างเปลี่ยนแปลงไป ก็ไม่นับว่าเป็นความกดบังกอดอก
 _____ ดองย่อนมาพิจารณาเรื่องบุชาเจ็ด ถ้าผู้ที่เรา
 บุชาอยู่ท่านดีจริง และคงดีอยู่ตลอด แต่เราโหดไปเอง
 ทำเป็นคนไม่รู้จักดี ทั้งคนที่ควรบูชาเสีย หนีไปบูชาทาง
 อื่นอย่างนั้นกดบังกอดอกแน่ แต่ถ้าคนที่เรานับบูชารู้สึกดี
 กอดายเป็นคนไม่ดีไป หรือเรารู้ภายหลังว่าเขาเป็นคน
 ไม่ดี แล้วเราเลิกบูชาเสีย ไม่จัดว่าเป็นการกดบังกอดอก
 แต่อย่างใดเลย

กตัญญู กับ บุชา

เกิดมีปัญหาโง่เขลาข้อหนึ่ง คือถ้าสมมติว่า
 คนที่มีอุปการคุณแก่เรา เช่นเคยชุบเลี้ยงเรามา หรือเป็น

มารดาบิดาก็แล้วแต่ ท่านเป็นคนไม่ดี มีความประพฤติ
 น่าตำหนิอย่างเห็นชัด เช่นเป็นโจร หรือเป็นอันธพาล
 ในกรณีเช่นนี้ทางศาสนาห้ามไม่ให้บูชา ก็เมื่อเราเด็ก
 บูชาแล้ว บุญคุณของท่านจะเอาไปไว้ไหนเราจะไม่
 กลายเป็นคนอกตัญญูไปหรือ? ปัญหาข้อนี้ตอบไม่ยาก
 เพราะเหตุว่า ธรรมะข้อกตัญญูกับธรรมะข้อบูชาเป็น
 ธรรมะคนละสาย เป็นคนละเรื่องกัน ไม่ใช่เดียวกันหนึ่ง
 แล้วอีกอย่างจะต้องเสียไปด้วย ไม่ใช่อย่างนั้น เหมือน
 พ่อกับแม่ท่านเป็นคนละคน พ่อตายแม่อยู่ก็ได้ แม่ตาย
 พ่ออยู่ก็ได้ ไม่จำเป็นว่าเมื่อสูญเสียอย่างหนึ่งแล้วอีก
 อย่างจำเป็นจะต้องเสียไปด้วย ไม่ใช่

ที่ว่าการกตัญญูกับบูชาเป็นคนละสายนั้น คือแต่จะ
 อย่างมีการเดินของคนละทาง กตัญญูกับอุปลการคุณ
 ถ้วนบูชาคู่กับความดี คู่ไหนคู่หนึ่ง ดังนี้

๑

กตัญญู + บุญคุณ

๒

บูชา + ความดี

ท่านเห็นแล้วมิใช่ ธรรมชาติของขอนเป็นคนละ
เรื่องกัน ไม่จำเป็นต้องเดินไปด้วยกัน

— กตัญญู เราทำต่อท่านผู้มีอุปการคุณ

— บုชา เราทำต่อท่านผู้มีความดี

คนที่ไม่เข้าใจ ไปบำเพ็ญประปนกันเข้า มันเลยยุ่ง
ถึงกับเกิดอุปมุงคตเอาทีเดียว อย่างเช่นมีคน ๆ หนึ่งเคย
เอาข้าวของเงินทองให้เรา หรือเคยเลี้ยงข้าวเลี้ยงเหล้า
เรามาก่อน ครั้นมาภายหลังเขาเกิดสมัครเป็นตัวแทน
ราษฎร แต่เขาเป็นคนเหลวไหลไม่เหมาะที่จะเป็นตัวแทน
ในกรณีเช่นนั้นบางคนมักจะคิดว่า การลงคะแนนให้เขา
นั้นเป็นการตอบแทนบุญคุณ ถ้าไม่ลงคะแนนให้ก็จะเป็น
คนเนรคุณ คิดอย่างนี้แล้วเลยลงคะแนนให้ นั่นคือความ
ไม่เข้าใจธรรมชาติ ไปเอาการบูชากับกตัญญูเป็นเรื่อง
เดียวกัน ซึ่งความจริงเป็นคนละเรื่องในมงคล ๓๘ นี้นท่าน
ก็แยกกัน แลตั้งชัดอยู่แล้วว่า เป็นคนละเรื่อง การลงคะแนน
ให้คนเป็นตัวแทนนั้นเป็นเรื่องของการบูชา (บัณฑิตนะ)
ที่ถูกต้องทำแต่ผู้มีความดีเท่านั้น แค้นเกิดไขว่ไขว่ไปเป็น
การตอบแทนคุณ

๐ บุชาคำ

คำก็คือคำพูดตนเอง ซึ่งแสดงออกมาในรูปต่าง ๆ เช่นเป็นถ้อยคำสั้น ๆ เป็นระบบ เป็นอุดมคติ หรือจะเรียกอย่างอื่นต่อไปก็แล้วแต่ ที่ว่าบุชาก็ยึดถือเอาเป็นคติแบบอย่าง เขาเป็นทางดำเนินชีวิตของตน และเขาเป็นข้อโฆษณาแก่คนอื่น ให้เขาเห็นดีเห็นชอบตาม

เมื่อเราได้แยกคนเป็นสองประเภทแล้ว พอมานึกถึงเรื่องคำที่ง่ายเข้า เพราะคำก็คือคำพูดของเรานั้นเอง ได้กล่าวแล้วว่า คนประเภทอริยชนนั้นเป็นคนดีด้นไม่มีร้ายปนอยู่เลย ทำกดี พูดดี คิดดี ฉะนั้นคำของท่านพระอริยะจึงดีด้น ควรแก่การบุชาคือออกไป ทมิเรื่องยังอยู่ยกคือคำของปฤชณ คนคุมคคุมร้าย คำพูดที่แสดงออกมากดีบ้างร้ายบ้าง ปากปราศย์หัวใจเชือดคอกมี คำบางอย่างผู้พูดก็มีใจเจตนาร้าย พูดด้วยความหวังดีนั้นเอง แต่เพราะใจเขารูเท่าไม่ถึงการณ์ คำพูดนั้นก็ผิดพลาดไปไม่ได้ ถ้ายึดเอาเป็นคติดำเนินตามก็ผิด รวมความว่าทางผิดในคำพูดของคนปฤชณมีหลายทาง เพราะฉะนั้นจะเกิดทบุชาคำของผู้ใดจำเป็นต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อน

บุชาคณะ

คณะในที่นี้หมายถึงกลุ่มคน คือคนหลาย ๆ คน
รวมกัน ภาษาชาวบ้านเราเรียกว่ากลุ่ม พรรค หมู่
เหล่า ฝ่าย พวก ก็มี ภาษาทางพระเรียกว่า สังฆ์ นิการ
และคำอื่น ๆ ก็ยังมีอีก ในที่นี้ขอใช้คำเดียวคือคำว่าคณะ
เพราะคำนี้ทางบ้านก็ใช้ทางวัดก็ใช้ พูดแล้วเข้าใจตรงกัน

โดยปกติคนเราแต่ละคนเป็นคนมีศักดิ์ศรี น่ากราบ
ไหว้เคารพบูชาที่มี ที่ไม่มีศักดิ์ศรีอื่นใดที่ใคร ๆ จะบูชา
เลยก็มี เรื่องนทรามกนอยู่แถว ทนคนหลาย ๆ คนรวม
กันเป็นคณะก็เหมือนกัน บางคณะก็มีศักดิ์ศรีน่าบูชา
บางคณะก็มีแต่ความร้ายความโหดไม่น่าบูชา เพราะ
ฉะนั้นจะให้ความบูชาต้นบุญต้นหนุ่ใดคณะใด จะต้อง
เลือกพื้น

ได้แยกประเภทคนไว้แล้วว่า พระอริยชนเป็นคนดี
ดั่งวัน ส่วนปุถุชนเป็นคนคุ่มคัมร้าย ฉะนั้น ถ้าเป็นคณะ
อริยชน คือพระอริยชนกับพระอริยชนรวมกันเป็นคณะ
ก็เป็นคณะดีดั่งวัน ควรแก่การบูชาดั่งวัน ๆ เหมือนกับเพชร

รวมอยู่ในถ้อยคำเดียวกับเพชร ตังถงถอง ทมწყံอยู่
เฉพาะคณะปลุชนแทนน ตักมร่ายกัม เหมือนกับเขา
ของหลายอย่างห่อรวมกันไว้ เงินบ้าง ทองบ้าง ตะกั่ว
บ้าง แล้วยังมีก้อนหินก้อนกรวดขแมลงดำปชหนุรวมอยู่
ด้วย คณะปลุชนนั้นไม่ค่อยบริสุทธ์ นอกจากจะไม่
บริสุทธ์ในตัวแล้ว บางคณะยังมีวัตถุประดิ่งค์ในทางที่
ไม่ดีไม่งามอีกด้วย อยากจะดูง่าย ๆ ก็ดูพรรคการเมือง
ก็แล้วกัน มีเพิ่มไปต่าง ๆ ฉะนั้นการดูคณะของปลุชน
นั้นต้องดูให้หลายชั้น อย่าดูแต่ว่าคณะไหนใหญ่คณะ
ไหนเล็ก แล้วคิดเอาว่าฝ่ายคนมากดีกว่า ไม่น่าจะ
มากกรวดมากทรายกัม การรวมคนเข้าเป็นคณะได้มาก ๆ
ไม่ใช่ของยากเย็นอะไรนักหนา การควบคุมคนในคณะ
ให้ดีนั้นดียากกว่า แทนที่จะดูว่าคณะไหนคนมากคนน้อย
แต่ควรจะดูว่า คณะไหนมีคนดีมากมีคนดีน้อย แล้วเอา
จำนวนคนดีในคณะนั้นออกมาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ดู ถ้า
เปอร์เซ็นต์คนดีของคณะไหนสูงกว่า คณะนั้นก็มักจะ
ดีกว่า การเอาจำนวนคนมากคนน้อยวัดกันเดียวนั้นอาจผิด
ห่อมันใหญ่แต่ข้างในมันเล็กมีอยู่ถมไป

สิ่งควรบูชาในพุทธศาสนา

จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว คือ คน คำ คณะ
ต้องหันมาพิจารณาทางพุทธานุภาพ บางท่านจะสงสัย
ว่าข้าพเจ้าเอาหลักเกณฑ์มาจากไหน ที่มากคือพระรัตนตรัย
ของเราเอง สิ่งควรบูชาสูงสุดของชาวพุทธคือพระ
รัตนตรัยได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์
ถ้าเทียบเข้ากับหลักที่บรรยายมาแล้วก็ได้ดังนี้

พระพุทธเจ้า คือ _____ คน (เอกชน)

พระธรรมเจ้า คือ _____ คำ (คำสอน)

พระสงฆ์เจ้า คือ _____ คณะ (คณะบุคคล)

หลักเดิมของสิ่งควรบูชาในทางศาสนาพุทธมีอยู่
เท่านั้น ถ้าแม้จะมีผู้ใดประดิษฐ์ประดอยสิ่งอื่นขึ้นมาอีก
ก็ต้องอนุโลมเข้ากับหลักพระรัตนตรัยทั้งสามนี้ เช่น

๑. ของเนื่องด้วยพระพุทธเจ้า

พระพุทธรูป

รอยพระพุทธบาท
พระบรมสารีริกธาตุ
สังเวชนียสถาน
ตัมมहाโพธิ

๑๑๑

๒. ของเนื่องด้วยพระธรรม
คัมภีร์พระธรรม
ตะกวด — ฝ้ายันต์ (ที่จารึกข้อธรรม)
เจดีย์ทวารวดีธรรม

๑๑๑

๓. ของเนื่องด้วยพระสงฆ์
รูปพระสงฆ์สาวก

๑๑๑

สิ่งที่ชาวพุทธจะบูชาใด ๆ ก็ตาม จะต้องอนุโลม
หรือเกี่ยวพันกับพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มิฉะนั้นเป็นผิด
เรื่องของพุทธศาสนิก เช่น การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือปลัดขิก
การบูชาแม่พระว่า ๓ ตา บูชาปลาทิพย์ ข้าวทิพย์ รวมทั้ง
บูชาคันไม้บางชนิดด้วยผิดทั้งนั้น

โปรดพิจารณาบททวนอีกครั้งว่า ข้าพเจ้าได้
 ช้องใจแล้วว่า อริยชนเป็นคนดีดั่งนั้น ไม่ว่าจะเป็นคน
 คำ คณะ ถ้าเป็นอริยะแล้วก็เป็นตั้งควรบูชาดั่งนั้น แล้ว
 ดองเขากฎเกณฑ์อันนั้นมาเทียบกับสิ่งที่เรียกว่าพระรัตน-
 ตรีคุณเกิด

- พระพุทธเจ้าก็ทรงเป็นพระอริยบุคคล
- พระธรรมก็เป็นคำสอนของพระอริยบุคคล
- พระสงฆ์ก็เป็นหมู่คณะของอริยบุคคล

ด้วยเหตุนี้พระรัตนตรียจึงเป็นยอดของตั้งควรบูชา
 โดยแท้จริง

ผลของการบูชา

การบูชาที่ศาสนิกกระทำกันอยู่ทั่วไป ทำแล้วได้
อะไร เป็นปัญหาที่น่าจะพูดกันเสียให้เข้าใจ ที่แรกก็
คิดว่าจะไม่พูด เขาเป็นว่ารู้กันแล้ว แต่คิดอีกที่ที่น่าจะพูด
เพราะการบูชาเป็นศาสนิกที่ นิยมกันอยู่ อย่างกว้างขวาง
และเวลานี้ ความนึก คิดของผู้ ทำการบูชา ก็ แกร่ง อยู่ มาก
เหมือนกัน ถ้าปล่อยให้แกร่งไปแกร่งมา นาน ๆ เข้า
น่ากลัวขาด คือขาดความนิยม ขาดความเข้าใจ และ
จะขาดผลประโยชน์อันจะพึงได้อีกด้วย

คนที่ความคิดแกร่งนั้น คือผู้ที่เข้าใจว่าการ
บูชาคือการเอาดอกไม้งามๆ ไปประดับให้พระเอา
ธูปหอมไปจุดให้พระ เอาเทียนขผึ้งดี ๆ เล่ม
ใหญ่ ๆ ไปจุดให้พระ ซึ่งรวมความว่า คนทำคุณ
ให้พระ แล้วพระเห็นอกเห็นใจ จึงตอบแทน
คุณผู้บูชา ตามที่ผู้บูชาขอร้องให้ช่วย ซึ่งเวลา
นั้นผู้เรียกขอเอาการตอบแทนจากพระจีปาละอยู่
แล้ว ขอให้พระช่วยเผ้าบ้าน ช่วยให้ลูกหายเจ็บ

ช่วยให้ขายของดี ช่วยเฝ้าสวนเฝ้านา ช่วยให้
 ออกลูกง่าย ช่วยให้ชนะคดี_____และอื่น ๆ
 อีกอีกประการ รวมความว่าพระจะต้องมีความ
 สามารถรอบรู้ตัวที่เดียว เป็นโสมการัด เป็นหมอ
 เด็ก เป็นนายหน้า เป็นหมอดำแย จนกระทั่ง
 เป็นทนายความ คิดดูก็แล้วกัน ส่วนมากของคน
 ที่บูชาพระคูเหมือนจะหวังผลทางนี้เสียแยะมาก
 และคูเหมือนจะคิดว่า ที่พระพุทธเจ้าสอนว่า การ
 บูชาเป็นมงคลนั้น ก็คือทำให้ได้มั่งคั่งถาวรแล้ว ดังเกิด
 คุณที่ไปไหว้พระหดวงพ่อต่าง ๆ เช่น หดวงพ่อโศภ
 ณะเชิงเทรา หดวงพ่อมงคลชีวิตอยุธยา หรือพระแก้ว
 มรกต พระคู่บ้านคู่เมือง แต่จะคนพกเอาคำขอไปเสนอ
 หดวงพ่อคนละหลาย ๆ ข้อ ถ้าดีเดี๋ยวคนหนึ่งขอห้าข้อ
 ร้อยคนก็ห้าร้อยข้อ มากมายเหลือเกิน ยิ่งในหน้า
 เทศกาลนมัสการหดวงพ่อด้วยแล้ว วันหนึ่ง ๆ คนบูชา
 นับพันนับหมื่น ข้อขอร้องเห็นจะตกหลายแสนข้อกว่าจะ
 เสร็จงาน เทศกาลไหว้พระที่ก็เท่ากับเทศกาลรับเรื่องราว
 ร้องทุกข์ของท่านนั่นเอง ดีว่าหดวงพ่อท่านเป็นพระพุทธ

ถ้าเป็นคนธรรมดาแล้วท่านคงถ่มน้ำใจตาออกไปนานแล้ว
 การบูชาแด่มิ่งผลดั่งกล่าว เป็นการมุ่งผลทาง
 อภินิหารเท่านั้น ซึ่งเป็นผลเพียง ๓ ใน ๔ ของผลการบูชา
 ในศาสนานี้ คนทำการบูชาพระแด่มิ่งผลเพียงเท่านี้
 เท่ากับคนปลุกคนมะพร้าวท่งที่ แต่มุ่งผลเพียงจะเกาะเอา
 ทางมะพร้าวมาทำไม้กวาดนั่นเอง เป็นอันเดียวผลและการ
 เช่าถึงพระเพียงแค่นครืทซากิ่งอันแน่น ไม่จริงไม่จังกับ
 พระ ครั้นขอโน่นขอนี้จากพระไม่ได้อย่างไรก็บ่นกะปอด
 กระแปดว่าพระไม่ซดง เดียดอกไม้รูปเทียนเบต่า ๆ เถย
 กระเจิดกระเจิงไปกันใหญ่ จะทะดักออกนอกศาสนาเสีย
 ให้ได้

อยากจะทำราบผลของบูชา ต้องยอมเข้ามาดลัด
 การดิงเดิมของท่านเสียก่อน ซึ่งก็เป็นเรื่องข้าพเจ้า
 บรรยายมามากแล้ว

การบูชา เป็นความดีพิเศษอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ผู้
 กระทำมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต นี้ก็ดูว่าทางก้าวหน้า
 ของมนุษย์ที่เรียกว่ามงคล มีด้วยกันทั้งหมด ๓๘ ข้อเป็น
 ห่วงกระเด็นทงหนน การบูชาก็เป็นข้อหนึ่งใน ๓๘ ข้อนี้

นักคิดด้วยกัน ทางศาสนาเห็นความสำคัญของการ
บูชาเล็กน้อยเท่าไร และแน่นอนการบูชาเป็นหลักปฏิบัติ
ที่ส่งผลถึงชนเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจของคนได้ทีเดียว จึง
ได้ถูกเลือกเข้าบรรจุไว้ในมงคล ๓๘ ข้อด้วย วิธีปฏิบัติ
ที่เรียก “บูชา” นั้นได้แก่การกระทำ ๓ อย่าง คือ

๑. ปศุกันหะ การยกย่อง สันนับสนุน
หรือเชิยร์

๒. สัมมานะ การยอมรับนับถือเป็นทพ
ทางใจ

และ ๓. สักการะ การบูชาด้วยเครื่องบูชา

นี้แหละที่วามบูชา ๆ มีตามงานด้วยกัน ทั้งหมด
ได้บรรยายไว้แต่อย่างละเอียด จึงไม่ต้องเสียเวลา
อธิบายซ้ำอีก ระยะทางข้างหน้ายังไกลนัก ที่ยกมานี้
เพื่อทวนความจำไว้วิจารณ์ผลการบูชาที่จะกล่าวต่อไป
เท่านั้น

ว่าโดยรวบยอดแล้ว ผลของบูชาคนควรบูชาและ
สิ่งที่ควรบูชา ที่ว่าเป็นเหตุให้เกิดสิริมงคลนั้นเกิดได้
& ทาง คือ.-

๑. ไล่เสนียด
  ๒. ป้องกันความหลงผิด
  ๓. อบรมจิตให้ดีขึ้น
- และ ๔. ผลทางอภินิหาร

บูชาไล่เสนียด

มด प्रकारแรกคือ การบูชาที่ทำโดยถูกต้องแล้ว เป็นเหตุกำจัดสิ่งอัปมงคล ตรงกับที่ชาวบ้านเราพูดว่า ไ้เสนียดจัญไร คนที่จะเจริญก้าวหน้าได้ ต้องเป็นคน ไม่มีเสนียดจัญไร หรือมีก็น้อย บ้านเมืองก็เหมือนกัน ถ้าไ้เสนียดจัญไรออกได้มากเท่าไร ก็มีความสงบสุขมากเท่านั้น

เห็นจะต้องแหวะพูดเรื่องเสนียดจัญไรสักหน่อย ด่วนมากพอเอ่ยว่า เสนียดจัญไร มักจะคิด ตั้งแต่ ผีศาจ นางไม้ หรือเรื่องคุณไสยซึ่งเป็นของตลกตบ คิดว่าดังเหตานั้นมา ทำให้จัญไร แล้วคนเคยมีอันเป็นไปต่าง ๆ รวมความก็

เข้าทำงานของคนกตัญญู ผู้จริง ๆ มันจะไม่ค่อยกตัญญู แต่ไป
 หดงกตัญญูเหลือก ๆ มากกว่า _____ คำว่าเด่นยศจัญไร
 ภาษาทางศาสนาใช้คำว่า “อติ” คำนี้เราได้ยินพระสวด
 บ่อยที่สุด งานไหนงานนั้น คือคำสวดให้พรที่เราพูดกันว่า
 สวดกตัญญูเอง บทกั้นของกตัญญูว่า “สัพพีติ โย...”
 คำว่า สัพพีติ นั้นแหละเป็นคำสมาธ แยกศัพท์เป็น
 สัพ + อติ แปลว่า ตั้งเด่นยศจัญไรทั้งปวง แต่ว่า
 เด่นยศจัญไร และวิธีได้เด่นยศจัญไรทางพุทธศาสนา
 เป็นเรื่องเหตุผลทั้งต้น ไม่ใช่เรื่องผู้ต่างนางไม่แต่อย่างใด
 ไม่ใช่เรื่องการฝังรูปฝังรอยหรือฝังศุกตาแขก ศุกตาแขก
 อย่างที่มี ผู้แสดงว่า คนมีตาทิพย์ ไปเที่ยวบอก คนนั้น คน
 ซุกตานบ้าน ซึ่งมีชาวอยู่เต็มมือ พุทธศาสนาไม่ได้ฟังตั้ง
 ไปในทางนั้น

โปรดว่าดักอีกครั่งว่า ตั้งที่คนควรบูชาหรือไม่ มี
 จุดใหญ่อยู่ตามจุดคือ

— คน หมายถึงตัวคนจริง ๆ

— คำ หมายถึงระบบคำสอน ลัทธ

คำโฆษณา ๆ ล ๆ

— คณะ หมายถึงกลุ่มคน พวก เหล่า

พรรค ๆ ลี ๆ

คน คำ คณะ มีทั้งดีและไม่ดี ถ้าดีก็แล้วไป พระ
สอนให้บูชา ถ้าไม่ดีก็เป็นเด็ดยศจัญไร ใครบูชาเป็น
อัมมังคนแก่ผู้นั้น มีหงัดใหญ่ ๆ ซึ่งก็ได้อธิบายมาแล้ว
ทยกมาพูดออกก็เพียงจะชี้ให้เห็นว่า เสนียดจัญไรที่
ร้ายแรงมาก น่ากลัวที่สุดก็คือ คน คำ และคณะ
ที่เลวร้ายนั่นเอง

วิธีได้เด็ดยศจัญไร ตามหลักคำสอนก็คือการบูชา
แต่ต้องบูชาให้ถูกต้อง ถ้อยหัดทว่า “บูชาสิ่งที่ควร
บูชา” ซึ่งเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว บูชาก็คือการยกย่อง
การสนับสนุน การยอมรับนับถือ และการสักการะบูชา
ดังกล่าวไว้ในตอนก่อน การที่เราให้ความยกย่อง
สนับสนุน แต่ คนดี คำดี คณะดี นั้นแหละ
จะเป็นตบะแพศยาพวกเสนียดจัญไร คือคนร้าย
คำเลว คณะเหลวไหลให้ตั้งอยู่ไม่ได้ ฝังอยู่
แล้วก็จะปราศนาการไป นี่แหละเป็นการไล่
เสนียดจัญไรด้วยการบูชาที่ถูกต้อง

สมมติว่า ประชาชนอำเภอหนึ่งยึดหลักบูชาตาม
คำสอนพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด คือบูชาฉัน้ำฉัน้ำแต่
คนดี ถ้าเป็นคนชั่วแล้ว ไม่เล่นด้วย ไม่เชิญไปปราศรัย
ไม่เชิญไปเบียดเบียน ไม่เชิญไปรดน้ำเตงงาน ไม่ออก
เลี้ยงเตงเตงให้เป็นนั่นเป็นนี่ นอกจากไม่เชื่อเชิญแล้ว
ยังไม่รับการเชื่อเชิญอีกด้วย แต่ถ้าเป็นคนดีแล้วฉัน้ำ
ฉัน้ำให้เต็มที่ ให้เกียรติแก่เขา ให้ความยอมรับนับถือ
อย่างเต็มที่ ให้ความร่วมมือเต็มถ้ำมารถ

ผลจะปรากฏถ้ำอำเภอหนึ่งคนชั่วอยู่ไม่ได้ ใครจะย้ายไป
เป็นนายอำเภอเป็นปลัดอำเภอ จะต้องพิจารณาตัวเอง
ทุกคน คนดีจึงจะอาสาสมัครไปเป็น และเมื่อได้เป็น
แล้วก็จะทำประโยชน์ให้อย่างเต็มที่ ทำให้บ้านเมือง
เจริญเห็นทันตาที่เดียว แต่ถ้าใครมีนิสัยฉัน้ำคนไม่ดี
พอได้รับคำเตงย้ายไปอยู่ในถิ่นเช่นนั้น ก็จะร้อนตัวขอ
ย้ายหนีไปเอง เพราะอยู่ไม่เป็นสุข เหมือนคนเป็นตาเตง
ถูกบังคับให้ไปยืนอยู่กลางแดด ประเดยวก็ทนไม่ไหว
_____ด้านคำสอนก็เหมือนกัน ในท้องถิ่นใดประชาชน
เชิดชูคำสอนที่ถูกต้องอยู่แล้ว รักความถูกต้อง เชิดชู

แต่คนที่ล่อนถูกต้องมีเหตุผล ถูกขรรคม ถูกวินัย เจ็ดทศ
 คำสอนก็ ๆ ทั้งหลายไม่อยากจะกราบเข้าดินนั้น มัน
 บักรวดไม่ลงจริง ๆ ..... เกี่ยวกับคณะบุคคลก็
 เหมือนกัน ในจังหวัดใดผู้คนพลเมืองมีบุญญาจรุกเจือก
 ดันับันนุแต่หมู่คณะที่ดี บุกาแต่ฝ่ายที่ทำถูกทำดีกัน
 จริง ๆ แล้ว หมู่ใดคณะใดที่ไม่สะอาดพอ จะก่อรูปขึ้น
 ที่จังหวัดนั้นไม่ได้ ขย่ำว่าแต่จังหวัดหนึ่งจังหวัดใดเลย
 แม้แต่ประเทศของเราก็เหมือนกัน ที่มีพรรคการเมือง
 มากมาย ปล่อยให้หัดมจุงคนไปทางโน้นทางนี้จนชาว
 บ้านเวียงค้ำระวะ แม้แต่คนร่วมวงกินเหล้ากัน ไม่ได้มี
 ด้ติบัญญัติที่จะบริหารบ้านเมืองอะไรเลย ก็พากันไป
 จดทะเบียนตงเป็นพรรคการเมืองชนกม ทงทงทงทงเป็น
 เพราะมีผู้ให้ความสนับสนุน เข้าหัดกับบุชาคณะที่ไม่ควร
 บุกา บ้านเมืองเลยยุงงไม่เป็นด้ำ แต่ถ้าประชาชน
 พร้อมใจกัน เห็นว่าพวกใดไม่ดีแล้วไม่ยอมปรบมือให้
 เลยแม้แต่แปะเคี้ยว ถึงเขาจะมีอำนาจทางอันชนครอง
 เมืองใดทงทงเขา ครองได้ครองไป! ประเคียวกรชนคว

และหาทางเนรเทศตัวเองเสียเท่านั้น——การบูชาผู้
ควรบูชา และถึงควรบูชา ชาติใดเดี๋ยวนี้จักญไรได้อย่างนี้

ท่านเห็นแล้วใช่ไหมว่า เพียงธรรมะข้อ
บูชา^๕ข้อเดียวก็เป็นสิริมงคลอย่างเหลือล้น ขอ
ให้เรابخาคันดีคำดีคณะดีกันจริงๆ เกิดอย่าบูชา
อย่างอื่น อย่าบูชาข้าว อย่าบูชาเหล้า อย่าบูชา
เงิน อย่าบูชาลมปากอันฟุ้งสร้าน แล้วเราจะเข้า
ถึงระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ พระพุทธ
คำรัสว่า “บูชา จ บูชนิยานัน” เมื่อ ๒๕๐๐ ปีเศษ
แล้ว แต่ก็เหมาะสมกับสังคมทุกยุคทุกสมัย และ
นี่คือทางเดียวที่เราจะบรรลุถึงการ ปกครองแบบ
ประชาธิปไตยที่เราต้องการ

๕ บูชาบองกันการหลงผิด

คนเราที่หวังความก้าวหน้า จะต้องรักษาความ
เป็นตัวของตัวไว้ จะรับสิ่งใดเข้ามาบรุงตัว ก็ต้องคิด

แต่ต้องเลือกว่าควรแก้ตัวเราหรือไม่ ถ้ารับตั้งหน้า
มาต่อเติมในตัวแล้ว ตัวจะดีขึ้นหรือเสียความเป็นตัว
ของตัว แล้วรับแต่สิ่งที่จะทำให้ดี ปฏิเสธสิ่งที่จะทำให้
เสีย ตัวเราจึงจะดีขึ้นได้

————— คนที่อยู่ในสังคมด้วยกันทุกคนก็เหมือนกัน
กัน แม้แต่จะแต่งตัว ก็ต้องรู้ว่าตัวเป็นหญิงหรือชาย
เป็นเด็กหรือคนแก่ แล้วก็ต้องเลือกหยิบเอาเครื่องประดับ
มาแต่งให้พอเหมาะ ใช้แต่ที่มันเข้ากันได้ อะไรเข้ากัน
ไม่ได้ก็ไม่ใช้ ไม่ใช่ว่าคนอื่นใช้ได้เราก็ใช้ได้หมด ทำ
อย่างนั้นเป็นการเรียกความบั่นตัวของตัว ไปรคนักวาด
ภาพคู่กันแล้วกัน ถ้าจะมีใครคนหนึ่งนั่งกางเกงต่ำถาด ได้
หมวกดีก็หูดาด แล้วก็ทาปากแดง ๆ ได้รองเท้าสั้นสูง
ถือกระเป๋าผู้หญิง ท่านจะเรียกว่าคนอะไร คงเรียก
ไม่ถูกแน่ ที่เรียกไม่ถูกนั้นเพราะเขาไม่เป็นตัวของตัว
————— พระเจ้าพระดั่งซ้ท่านก็เป็นตัวของตัวเหมือนกัน
ต้องรู้ตัวอยู่เสมอว่าท่านเป็นพระ และอะไรควรแก่พระ
อะไรไม่ควร ใครถวายผ้ามาเป็นดุ้น ท่านก็ยอมให้
เหลืองเสียก่อน ให้เข้ากับตัวของพระแล้วจึงใช้ ถ้าย่อม

นั่นเอง คนที่ขาดความภูมิใจในตัวเองอย่างนั้นดูเผิน ๆ ก็เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคน แต่ถ้าดูให้ชัดแล้วเห็นเป็นความ เด็ดมทางจิตใจอย่าง น่าเสียดาย อันตราย แห่งความมั่นคงของชาติศาสนานั่น อะไรจะไปร้ายเท่าพวกเราเองขาดความภูมิใจในตัวเองเป็นไม่มีแล้ว เมื่อสัมาชิกแต่ละคนไม่เป็นตัวของตัวแล้ว ดังคมจะเป็นตัวของตัวได้อย่างไร ?

การบูชาตามหลักของพุทธศาสนานั้น มีผลทำให้คนไม่ดื้อดัด ไม่หลงผิด เพราะท่านให้เอาคนแต่ละตั้งที่ควรบูชาเป็นหลักยึด ดังได้ยึดหลักไว้แล้วความหลงผิดก็งั้นไม่ได้ เหมือนกับเครื่องหมายเป็นหลักไว้แล้วจับตามองไว้เสมอ ที่จะหลงกระเจิดกระเจิงไปทางอื่นย่อมไม่มี

ถ้าหวั่นชาวพุทธ พระพุทธเจ้าวางหลักไว้ว่า ให้บูชาพระรัตนตรัยเป็นสูงสุด ก็หมายความว่าให้ยึดพระรัตนตรัยเป็นหลัก คน คำ คณะ ที่ศาสนาของเราบริบูรณ์ต้องเป็นอย่างนั้น อย่างพระรัตนตรัยนั้น เวลามันปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น ต้องเอาพระรัตนตรัยเป็นหลัก ไม่ใช่ไป

เอาตัวของคนต่างศาสนามาอ้าง แล้วหันหลังให้พระรัตนตรัย
ที่เขาทำนบกถุกของเขา เพราะเขาก็ยอมจะเป็นตัวของ
เขา แต่เราสติดี ไปเที่ยวคว้านโน้นคว้านนี่ไม่เป็นท่า

จะดูให้กระชั้นเข้ามาอีกก็ได้ และยังเป็น
การดี คิดว่าการกระทำต่าง ๆ ของเรา ที่เรา
ทำอยู่ทุกวันนี้ คงจะไปตามสิ่งที่เรามูซาหรือไม่
หรือไปคนละทาง เรามูซาพระพุทธรูปแล้วความ
ประพฤติกุศลของเราสอดคล้องกับคำสอนของท่าน
ใหม่? ถ้าเรามูซาพระ อดคำให้เอาพระเดยมทอง
แขวนคอไว้ แต่เราไปเที่ยวเดินด้อม ๆ ะโมย
เขากิน จะใช้ได้อย่างไร ปากเรากล้อพระ มือ
เรากล้อพระ แต่ตัวเราเดินตามกันมาร
นี่แหละคนหลงผิด ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงสอนให้
มูซาพระ ก็เพื่อบริ้งกันความหลงผิดอย่างนั้น
ทุกครั้งที่เราเข้าไปอยู่ต่อหน้าพระ ทางที่ดีแล้ว
ต้องสอบตัวเองว่าได้หลงผิดไปแค่ไหน แล้ว
กลับเข้าหาพระ ทำการบูชาอย่างนพระช่วย
ได้แน่_____

ข้าพเจ้าอยากเห็นไวตรงนเดียเดี่ยวว่า การ
 ยัดถอพระเบณฑพนน คองยัดตงแต่เดยว
 แดวไมไซจวนจรันถมแดวจจะยัดพระ เมอ
 ตวยงแข็งแรง สติตงยง ตยงยัดพระ ไมได้ แดว
 เวดาหมตแรงจะตายอยู่แดว จะยัดพระไหว
 หรือ? ไปรดคิตต เมอยังอยู่ตักนคิเรานับไมถึง
 ดิบอยู่แดว ครนไฟไหมบ้านชนแดวถูกระหุก
 เต็มที่ จะนับถึงดิบได้อ่างไร ? !

การบูชาบั้งกันการหลงผิดได้อ่างน.

บูชาอบรมจิตให้ดีขึ้น

ชนเห็นจะไม่มีปัญหา การบูชาตามหลักพุทธ-
 คำสั่งนาเป็นการฝึกฝนอบรมจิตโดยตรง ดังได้บรรยายไว้
 แดวในคอนชยายความของการบูชา คือการฝึกอบรมจิต
 นั้น เราต้องทำบุรพกิจต้องอย่างให้ได้เดยก่อน คือทำ
 ให้จิตสงบหยุดคววุ่น แตะทำให้จิตได้นักคิดไปนทางสูง
 พิชการบูชาเป็นวิชทำให้จิตเข้าสู่จุดคนโคตที่สุด

โปรดตของนักถึงคนที่ทำงานรู้จักคนเดียวจนก็ได้ จะเป็น
 คนอื่นหรือคนในครอบครัวก็ตาม ท่านจะสังเกตได้ว่า
 คนที่ปฏิบัติบำเพ็ญการบูชาด้วยความเชื่อเพื่อ เป็นคน
 ใจสูง ไม่ชอบทำอะไรต่ำช้าฉาบฉวย ชอบทำแต่งานที่
 ละเอียด บริสุทธิ์ ยึดศีลธรรม กิริยาจากที่ถ่มนระไม่
 ตรงกันข้าม คนที่ทอดทิ้งในเรื่องเหล่านี้ หรือทำก็ทำ
 ดักแต่ผิว มักจะเป็นคนรอนเร่ ยิ่งผู้ใดชอบหลอหลอนพิช
 กรรมเหล่านี้ด้วยแล้ว เห็นใจกระด้างทุกคน กิริยาที่
 กระด้าง วาจาก็เต็มไปด้วยเสียงนหามกักระ นาดยะ
 แฉงยังมัก ท่านนึกหาตัวอย่างเอาเองก็แล้วกัน ถ้าหวั
 ชาติพเจ้าเองเห็นอยู่คำคำ บางคนดบหลุดตั้งเคารพบูชาเอา
 จัง ๆ แม้เห็นคนอื่นไหว้พระสวดมนต์ขอบรมทางใจก็กระ
 ทำดูหมิ่นดูแคลนเขา แต่ปรากฏว่าตนเองเกือบไม่มีอะไร
 ที่เป็นศรีสง่าในตัวเองเลย ความจริงเป็นอย่างนี้

บูชาให้ผลทางอภินิหาร

ขอนอบชบายยากมาก เพราะเป็นเรื่องอภินิหาร

คือเรื่องอัศจรรย์ เมื่อเมื่อนอบชบายยากก็เลยพูดยาก

ถ้าเรื่องอะไรพูดกันง่าย ๆ เห็นง่าย ๆ มันก็ไม่ใช่เรื่อง
อัศจรรย์

ที่ว่าอธิบายยากนั้น ยากตรงที่จะชี้ให้เห็นว่า
อาหารมันเกิดขึ้นได้อย่างไร เรื่องอย่างนั้นก็ไม่ใช่เรื่อง
ลึกลับ แต่มันเป็นเรื่องลึกลับ ค่อย ๆ กระเราเอาเครื่อง
ครัวหดยอย่างปรุงเป็นกับข้าว ปรุงเสร็จแล้วมันเกิด
รสอร่อย ถ้าจะมีใครถามว่า ทำไมมันจึงเกิดรสอร่อย?
เราก็จะตอบได้แค่ว่า เพราะเราได้เอาของดีนั้น ๆ ปรุง
เข้ากัน แต่ถ้าเขาจะชี้ว่า ของพวกนั้นปรุงกันเข้าแล้ว
ทำไมมันจึงเกิดเป็นรสอร่อย พริกไปทำอะไรกับเกลือ
แล้วเกลือไปทำอะไรให้มัน ต้องอธิบายให้ฟังซี? เถาน
เราก็จนด้วยเกล้าแล้ว รู้แต่ว่าจับได้ ๆ กันเข้าแล้วมัน
อร่อย แต่ไม่รู้ว่าของพวกนั้นมันไปทำอะไรกันเข้ามันจึง
ได้อร่อย นี่แหละท่าน เพียงอาหารของกินอยู่ทุกวันก็ยัง
พูดยากแล้ว

ข้าพเจ้าขอรวบรัดตัดความเดยว่า ดั่งที่ชาวพุทธ
บูชา ยกตัวอย่างง่าย ๆ “พระพุทธรูป” เป็นสิ่งรวม
ก้ำกัใจ คือเป็นรูปวัตถุที่ใคร ๆ เห็นแล้วนึกถึงพระ

พุทธเจ้า คนทงปวงจึงเอาใจจดจ่อเคารพบูชาอยู่ที่นั่น
 แม้ว่าพระพุทธรูปที่บ้านเรือนของเรา เราบูชาคนเดียว
 ก็จริง แต่กึ่งทราบเถอะว่า พระพุทธรูปแต่ละองค์นั้น
 คือตัวแทนตั้งที่คนทงเมืองเคารพบูชา เรายำดักถึงพระ
 พุทธรูป ก็เหมือนกับเราเอากระแฉังจิตของเราเองเข้าไป
 ต่อเอากำตั้งใจของคนทงเมืองเข้ามาสู่ตัวเรา พระพุทธรูป
 จึงเป็นดังมีอานุภาพอยู่ในตัว เวลาเรากราบไหว้บูชาพระ
 กระแฉังใจของเราจะเข้าประสานถ่ายทอดอานุภาพนั้นเข้า
 สู่ตัวเร่อีกทอดหนึ่ง เป็นอันว่ากระแฉังจิตของเราได้ถูก
 ปรับปรุงขึ้นจากพุทธานุภาพ และจากกระแฉังจิตของคน
 ทงเมือง และขอนแหะเป็นมุตฐานของอภินิหาร

จากเหตุผลในข้อนี้ เวลาไหว้พระ
 ควรจะคิดเสมอว่า องค์พระนั้นคือทรวม
 กระแฉังจิตของคนทงเมือง หรือทง
 แผ่นดินก็ว่าได้ ถ้าอยากจะได้ใจคนไทย
 ก็ดูพระพุทธรูปนั้นแหละ ถ้าท่านทำถก
 คำสอนของพระททานุชานัน คนทง

แผ่นดินก็จะบูชาท่าน แต่ถ้าท่านเหยียบ
 ย่ำคำสอนของพระ คนทั้งแผ่นดินก็จะ
 ย่ำเหยียบบนศักดิ์ศรีของท่าน_____

พระพุทธรูปนั้นแหละ คือ จุดรวม มิ่งขวัญ
 ของชาติไทยและของคนไทย ถ้าใครอยาก
 รู้ใจคนไทยโดยถูกต้องแล้ว ก็ให้ซักเอา
 ความจากพระพุทธรูปได้ทุกองค์.

Huan Anupam

พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ถนนพระราม 6 ซอยสี่สี 2 พรรษาทร โทร. 71866
นายรวล รุ่งเรืองธรรม ผู้พิมพ์และคู่มือโฆษณา 2505